

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้วิจัยเคยได้ยินคำว่า "พระสิริมังคลาจารย์" นานมาแล้ว ต่อมาได้ศึกษางานชิ้นหนึ่งของท่าน คือ มังคลัตถที่เป็น จึงเริ่มมีความสนใจในตัวท่านและผลงานของท่าน

เมื่อผู้วิจัยปรารถนาจะทำวิทยานิพนธ์ ได้นึกถึงผลงานของท่านว่าน่าจะได้มีการตรวจสอบชำระและวิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้พยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อจะทราบว่าผลงานของท่านมีทั้งหมดกี่เรื่องและมีเรื่องอะไรบ้าง และทราบว่าผลงานของท่านเท่าที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้ มี 4 เรื่อง คือ :-

1. เวสสันดรที่บึง โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย ใต้พิมพ์ภาคแรก คือ กัณฑ์ที่ 1-6 ออกจำหน่าย เมื่อ พ.ศ. 2476 นอกจากนี้ยังมีผู้ทำการวิจัยและตรวจสอบชำระทั้งหมด 13 กัณฑ์ เพื่อทำเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทระดับบัณฑิต ที่มหาวิทยาลัยมจร รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย¹

2. จักกวางที่บึง มีทั้งหมด 6 กัณฑ์ กัณฑ์ที่ 1-3 ได้มีผู้ทำการวิจัยและตรวจสอบชำระเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทบัณฑิต ที่ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาแล้ว² ส่วนกัณฑ์ที่ 4-6 นิสิตชั้นปริญญาโทของภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3 คนกำลังดำเนินการวิจัยและตรวจสอบชำระเพื่อทำเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทบัณฑิตโดยทำคนละ 1 กัณฑ์

¹พระมหานคร เขมปาสี วัคมหาธาตุ ฯ กรุงเทพ ฯ

²นายสฤณ จังกาจิตต์ โดยให้ชื่อว่า "จักกวางที่บึงกัณฑ์ 1, 2, 3"

3. สังขยาปกาสะกฏีกา พระอุครคณาภิรักษ์ (กิตติวิฑูโธ ภิกขุ) ผู้อำนวยการ จิตภาวันวิทยาลัยไคพิมพ์แจกในงานออกพระเมรุพระศพของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริมหาเถระ) โดยปริวรรตจากต้นฉบับอักษรพม่าพิมพ์ด้วยพิมพ์ คีคซึ่งพระอาจารย์ชู้ ฐัมมานันทเถระ ลอกจากต้นฉบับอักษรพม่าซึ่งอยู่ที่จังหวัดสกลาย ประเทศ พม่า และได้ตรวจสอบกับต้นฉบับตัวเขียนอักษรขอมในหอสมุดแห่งชาติบาง¹

4. มังคลัตถที่ปนี งานชิ้นนี้โค้งคังและแพรหลายมาก เพราะว่าเป็นหลักสูตร เปรียญธรรม 4 ประโยคและ 5 ประโยค นอกจากนั้นยังได้มีผู้วิจัยและตรวจสอบชำระเพื่อ ทำเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต ที่ University of Pennsylvania, Philadelphia, U.S.A.²

จะเห็นว่าในบรรดาผลงานทั้ง 4 ชิ้นของท่านนั้น สังขยาปกาสะกฏีกายังไม่มีผู้ใดได้ วิจัยและตรวจสอบชำระอย่างจริงจังและยังไม่มีใครแปลออกสู่ภาษาไทยอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงเลือกวิจัยและตรวจสอบชำระสังขยาปกาสะกฏีกาเพื่อประโยชน์ในการศึกษา วรรณคดีบาลีและ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เกี่ยวกับบทประพันธ์ภาษาบาลีที่แต่งขึ้นในภูมิภาคแห่งนี้ วัตถุประสงค์และขอบข่ายของการวิจัย

ในการวิจัยและตรวจสอบชำระสังขยาปกาสะกฏีกาและฎีกา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ ÷

1. เพื่อตรวจสอบชำระต้นฉบับตัวเขียนสังขยาปกาสะกฏีกาและฎีกาทั้งหมดเท่าที่ค้น พบในที่ต่าง ๆ ในขณะที่ทำการวิจัยเพื่อให้ได้ต้นฉบับที่ถูกของใกล้ เคียงกับต้นฉบับเดิมมากที่สุด
2. เพื่อแปลสังขยาปกาสะกฏีกาและฎีกาภาษาบาลีที่ตรวจสอบชำระแล้ว เป็นภาษาไทย
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานภาษาบาลีที่ประพันธ์ในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงาน ของพระสิริมังคลาจารย์
4. เพื่อรวบรวมผลงานคานการประพันธ์ภาษาบาลีของพระภิกษุไทย

¹หนังสือเล่มนี้ได้ใช้เป็นแบบเรียนให้พระภิกษุสามเณร เรียนที่จิตภาวันวิทยาลัย แต่

เนื้อหาของสังขยาปกาสกปกรณและฎีกาที่จะทำการวิจัยและตรวจสอบชำระประกอบ
 ควบ 2 ส่วน คือสังขยาปกาสกปกรณซึ่งรจนาเป็นร้อยกรองโดยพระญาณวิลาสเถระ ประกอบ
 ควบคาถา 73 คาถา และสังขยาปกาสกฎีกาซึ่งรจนาโดยพระสิริมังคลาจารย์ เมื่อ พ.ศ.
 2063 รจนาเป็นร้อยแก้วเพื่ออธิบายคำและข้อความในสังขยาปกาสกปกรณ

เดิมที่ผู้วิจัยตั้งใจที่จะวิจัยและตรวจสอบชำระเฉพาะสังขยาปกาสกฎีกาซึ่งเป็นผลงาน
 ของพระสิริมังคลาจารย์เท่านั้น แต่เนื่องจากสังขยาปกาสกฎีกาเป็นคัมภีร์ที่อธิบายคำและข้อความ
 ในสังขยาปกาสกปกรณ สังขยาปกาสกปกรณและฎีกาถูกจารรวมอยู่ในผูกเดียวกันทั้งหมด (ยก
 เว้นฉบับ "ล2" เท่านั้นที่แยกจารต่างหาก) จึงน่าจะตรวจสอบชำระและวิจัยไปพร้อมกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยและตรวจสอบชำระทั้งสังขยาปกาสกปกรณและฎีกาโดย
 เริ่มจากสังขยาปกาสกปกรณก่อนแล้วค่อยตรวจสอบชำระสังขยาปกาสกฎีกาตามลำดับ เช่น เกี่ยวกับการจารใน
 คัมภีร์ใบลาน

วิธีดำเนินการวิจัยและตรวจสอบชำระ

ในการดำเนินการวิจัยและตรวจสอบชำระ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
 นี้ คือ ➡

1. เสาะแสวงหาต้นฉบับตัวเขียนสังขยาปกาสกปกรณและฎีกาตามที่ต่าง ๆ และได้
 พบต้นฉบับตัวเขียน 8 ฉบับซึ่งทั้งหมดมีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติและจารควบอักษรขอม
2. นำเอาต้นฉบับตัวเขียนทั้ง 8 ฉบับมาปริวรรตเป็นอักษรไทยแล้วเขียนเปรียบเทียบ
 กันตั้งแต่ต้นจนจบ
3. ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะอักษรที่จาร ความบกพร่องของการสะกดคำ ความ
 ผิดพลาดทางหลักไวยากรณ์และความสมบูรณ์ของใบลานเป็นต้นของฉบับตัวเขียนทั้ง 8 ฉบับ
4. จากการศึกษาชั้นแรก พบว่าฉบับทองทิบลงชาด สมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งใช้อักษร
 ขอมในการวิจัยและตรวจสอบชำระว่า "ล3" เป็นฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดในด้านของลักษณะตัวอักษรที่จาร
 ความถูกต้องของการสะกดคำ หลักไวยากรณ์และความสมบูรณ์ของใบลาน

5. เลือกเอาคำหรือข้อความที่ถูกตองและเหมาะสมที่สุดจากต้นฉบับทั้ง 8 ฉบับมาเขียนลงในช่อง "ฉบับที่ตรวจสอบชำระแล้ว"

เนื่องจากสังขยาปกาสกปกรณ์และฎีกานี้พระญาณวิลาส เถระและพระสิริมังคลาจารย์รจนานขึ้นไว้ตั้งแต่เวลา 400 กว่าปีล่วงมาแล้ว และไปถูกคัดลอกสืบต่อกันมาเป็นทอด ๆ จึงต้องมีความคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับเดิมของพระญาณวิลาส เถระและพระสิริมังคลาจารย์เป็นธรรมดา ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ก่อนว่าต้นฉบับเดิมของสังขยาปกาสกปกรณ์และฎีกาของพระญาณวิลาส เถระและพระสิริมังคลาจารย์จะต้องเป็นฉบับที่ถูกตองตามหลักไวยากรณ์ทั้งทางอักษร-วิธี วจวิภาค วากยสัมพันธ์และฉันทลักษณ์ เพราะท่านทั้ง 2 เป็นพระเถระที่ทรงภูมิปัญญาในคานาภาษาบาลีมากซึ่งผลงานชิ้นอื่น ๆ ของท่าน เช่น มังคลัตถทีปนี เป็นต้น เป็นเครื่องยืนยันได้ดังนี้ หากมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นใน 8 ฉบับนี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นข้อบกพร่องของผู้จารที่จารสืบต่อกันมาในยุคหลัง ๆ ผู้วิจัยจะแก้ให้ถูกตองตามหลักไวยากรณ์โดยยึดหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

5.1 ยึดต้นฉบับส่วนมากเป็นเกณฑ์ คำศัพท์บางคำอาจเขียนได้หลายแบบและต้นฉบับที่ใช้ในการตรวจสอบชำระเขียนต่างกัน เช่น

สังขยาปกาสก หรือ สังขยาปกาสก
อูลฺลฉิมิต " อูลฺลฉฺฉิมิต

ในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยถือเอาต้นฉบับส่วนมากเป็นเกณฑ์

5.2 ถือเอาปกรณ์หรือคัมภีร์อื่นที่พระสิริมังคลาจารย์อ้างอิงและปกรณ์หรือคัมภีร์นั้นได้มีผู้ชำระมาแล้วเป็นเกณฑ์ เช่น ท่านอ้างอิงข้อความในฎีกาวิสุทธิมรรค ว่า "วิสุทธิมคฺคฎีกายนฺตุ ปกฺติยา จตฺมญฺญูฏิกิ กุฑฺวั จคฺคฺกุฑฺวั นาฬิ ตายนาฬิยา โสฬสนาฬิโย โทณิ ฯ ตํ ปน มคฺชนาฬิยา ทฺวาทส นาฬิโย โทณฺตีติ วุฑฺฒํ ฯ (หน้า 99)

ในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยยึดตามข้อความที่ปรากฏอยู่ในฎีกาวิสุทธิมรรค แต่ถาท่านไม่ได้อ้างอิงโดยตรงและข้อความนั้นปรากฏอยู่ในปกรณ์หรือคัมภีร์เล่มใดเล่มหนึ่ง ผู้วิจัยจะไม่ลอกข้อความแบบวนถั่วถั่วกัน แต่จะนำบางวรรค

เป็นจำนวนมาก

5.3 พิจารณาข้อความในข้ออื่นประกอบ เช่น ฉบับ น1, น2, จ, จจ, ใช้ "วิสตาธิก-
สหัสสพยามัม" (1020 วา) ฉบับ ล3, ล4 ใช้ "วิสสตติกาธิกสหัสสพยามัม"
(1120 วา) แต่ 1 โยชนมี 1120 วา ตามคาถาที่ 10 หน้า 41 และหน้า 179
ในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยจะต้องถือเอาข้อความตามฉบับ ล3, ล4. ว่าเป็นฉบับที่
ถูกต้อง

5.4 การสะกดคำ ผู้วิจัยใช้พจนานุกรม 2 เล่ม คือ สยาม-ปาลี อภิธาน ของ
ศ. นาคะประทีป (พระสารประเสริฐ) และอภิธานปทีปิกาและสุจิ ของ
พระมหาสุภติ แห่งลังกา

5.5 ในกรณีที่ไม่มีฉบับใดเลยใน 8 ฉบับที่สะกดตรงตามพจนานุกรมทั้ง 2 เล่มที่
กล่าวถึงนี้ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจารที่ขสระ เป็นรัสสระหรือจารรัสระ เป็น
ที่ขสระ เช่น

ปญจวิส	เป็น	ปญจวิส
เอกนวิสติ	"	เอกนวิสติ

ในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยถือว่าอาจจะเป็นความไม่รอบคอบของผู้จารหรืออาจจะ
เป็นความนิยมในสมัยที่จารนั้นก็ได้ ผู้วิจัยจะสะกดคำให้ถูกต้องตามพจนานุกรม
โดยไม่คำนึงถึงต้นฉบับตัวเขียนทั้ง 8 ฉบับนั้น

5.6 ในกรณีที่คำ ๆ หนึ่งสะกดได้หลายแบบและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นแบบที่ถูกต้องทั้ง
หมด เช่น กุฑโว, กุฑโว (หน้า 44 เชิงอรรถที่ 1) อารมฺพนั, อารมฺพนั
(หน้าที่ 45 เชิงอรรถที่ 12) เป็นต้น ผู้วิจัยจะเลือกใช้คำใดคำหนึ่งและจะ
ใช้คำนั้น ๆ ตลอดไป เว้นแต่คำนั้น ๆ เป็นข้อความที่พระสิริมังคลาจารย์อ้าง
ถึงในปกรณ์หรือในคัมภีร์อื่นและในปกรณ์หรือในคัมภีร์ที่อ้างถึงนั้นกสะกดเป็นอย่าง
อื่น ผู้วิจัยจะใช้คำที่สะกดตามที่ปรากฏอยู่ในปกรณ์หรือคัมภีร์ที่อ้างถึงนั้น

5.7 ในกรณีที่ฉบับใดฉบับหนึ่งจารคำหรือข้อความซ้ำหรือจารคำหรือข้อความตกหล่นไป
ผู้วิจัยจะตัดคอกหรือเพิ่มซ้ำโดยยึดต้นฉบับส่วนที่เหลือเป็นหลักและจะพิจารณาถึง

ถูกต้องในคำภาษาและ เนื้อความประกอบด้วย

- 5.8 ขอบทพจน์เกี่ยวกับหลักไวยากรณ์ เช่น นิตพจน์ นิตลิงค์ แต่ละฉบับมีข้อความแตกต่างกันไป และไม่มีฉบับที่อาจถือได้ว่าถูกต้องแน่แท้ฉบับเดียว ผู้วิจัยจะพิจารณาขอบทพจน์ต่างๆ เหล่านั้นว่ามีมาอย่างไรและพยายามเปรียบเทียบต้นฉบับทั้ง 8 ฉบับ เพื่อพยายามหาข้อความฉบับที่ถูกต้อง
6. คำหรือข้อความที่ไม่ได้รับการคัดเลือกมาใช้ในฉบับที่ชำระแล้วและคำหรือข้อความนั้นสะกดต่างจากคำหรือข้อความที่ได้รับการคัดเลือกมาใช้ในฉบับที่ชำระแล้ว ผู้วิจัยจะนำมาเขียนประกอบไว้ข้างล่างของข้อความที่ผิดเพี้ยนไป (variant reading) หรือ vario lectionis หรือใช้อักษรย่อว่า v.l. หน้าที่ตรวจชำระ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 6.1 เขียนข้อความที่ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับทุกฉบับ ไม่ว่าข้อความนั้นจะผิดเพี้ยนเพียงเล็กน้อย เช่น ที่สระ เป็น รัสสระ หรือ รัสสระ เป็น ที่สระ กตาม
- 6.2 ทุกคำจะมีอักษรย่อของฉบับตัวเขียนต่าง ๆ กำกับไว้
- 6.3 ในการเขียนข้อความที่ผิดเพี้ยนไป ผู้วิจัยจะเขียนเปรียบเทียบเป็นหน้า ๆ ไปจนกว่าจะหมดคำหรือข้อความที่เพี้ยนไปในหน้านั้น ๆ เมื่อขึ้นหน้าใหม่จะเริ่มหมายเลข 1 ใหม่ดังนี้เรื่อยไป

7. เมื่อได้สังขยาปกาสปกกรณ์และฎีกาที่ชำระแล้ว ผู้วิจัยจะแปลเป็นภาษาไทย และในการแปลจะพยายามรักษารูปศัพท์และรูปประโยคภาษาบาลีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้ภาษาที่แปล เป็นภาษาไทยที่คู่พอสมควร

8. วิเคราะห์สังขยาปกาสปกกรณ์และฎีกาในหัวข้อต่อไปนี้

- ความหมายของคำว่า "สังขยาปกาสปกกรณ์" และ "สังขยาปกาสฎีกา"
- ลักษณะและรูปแบบของการ ประพันธ์สังขยาปกาสปกกรณ์และฎีกา
- ประวัติและผลงานของพระญาณวิลาสเถระ
- ประวัติและผลงานของพระสิริมังคลาจารย์
- มูลเหตุแห่งการรจนาสังขยาปกาสปกกรณ์และฎีกา

- ข้อบกพร่องที่พบในต้นฉบับตัวเขียนที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบชำระ
- ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับไวยากรณ์ที่ใช้
- มาตรการต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังขยาปกาสปกกรรมและฎีกา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยและตรวจสอบชำระ

1. ไคสังขยาปกาสปกกรรมและฎีกาฉบับที่ถูกดองและใกล้เคียงกับต้นฉบับเดิมของพระญาณวิลาสเถระและพระสิริมังคลาจารย์มากที่สุด
2. ไคสังขยาปกาสปกกรรมและฎีกาฉบับภาษาไทยซึ่งจะเป็นการสะดวกแก่ผู้ใคร่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป
3. เป็นการเผยแพร่ผลงานค่านการประพันธ์ภาษาบาลีที่ประพันธ์ขึ้นในประเทศไทยโดยพระภิกษุชาวไทยให้เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางยิ่งขึ้น
4. ไคทราบถึงมาตราวัด มาตราทอง มาตราชั่ง ระบบการนับสิ่งของ มาตราเงิน และการนับนี้ลกหาปะละของอินเดียบโบราณเปรียบเทียบกับของไทย

....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย